

SON SINIF HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE, ROLLERİNE VE MESLEĞİN GELECEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Nihal TAŞKIRAN¹, Nurullah KALI², Esmâ Nur KIVRAK³, Nisan TÜRKSEVEN⁴, Gül Özlem YILDIRIM⁵

ÖZ

Amaç: Tanımlayıcı nitelikteki bu araştırma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine, rollerine ve mesleğin geleceğine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmaya, Aydın ilinde bir ilçe sağlık yüksekokulunda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 141 hemşirelik bölümü son sınıf öğrencisi katılmıştır. Veriler, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile hemşirelik mesleğine ilişkin görüşlerini sorgulayan anket formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik dağılımları ile ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların sadece %19,9'u idealindeki mesleğin hemşirelik olduğunu bildirirken, %61,0'ı hemşirelik bölümünü isteyerek seçtiklerini bildirmişlerdir. Katılımcıların %84,4'ü çalışma hayatı ile ilgili endişe duyduklarını ifade ederken, %64,5'i gelecekte çalışma koşullarının iyileşeceğini ümit ettiklerini bildirmişlerdir. Katılımcıların %66,0'ı hemşireliğin kişi ve toplum sağlığı için vazgeçilmez olduğunu, %73,0'ı profesyonel bir meslek olduğunu bildirmişlerdir. Son olarak katılımcıların %63,8'i hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının kötü olduğunu, %45,4'ü hemşirelik eğitimi süresince hemşirelik ile ilgili düşüncelerinin olumlu yönde değiştiğini ifade etmişlerdir.

Sonuç: Bu çalışmada, öğrencilerin yüksek oranda mesleği isteyerek seçtikleri, mesleği seçmede iş bulma kolaylığının etkili olduğu, gelecekte mesleğin çalışma koşullarının iyileşeceğini düşündükleri ve eğitimleri süresince mesleğe ilişkin algılarında olumlu yönde değişim olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik Mesleği, Hemşirelik Öğrencisi, Mesleki Roller, Hemşirelik Mesleğinin Geleceği.

¹Dr. Öğretim Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Aydın, nihal_tas@hotmail.com.tr, ORCID ID: 0000-0003-4342-3321

² Öğrenci, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Söke Sağlık Yüksekokulu, Söke/Aydın, nrllhkali95@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1848-5264

³ Hemşire, Özel Egepol Cerrahi Hastanesi, İzmir, esmanur93@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1429-1529

⁴ Öğrenci, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Söke Sağlık Yüksekokulu, Söke/Aydın, turksevent@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0621-1330

⁵ Dr. Öğretim Üyesi, Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Bornova/İZMİR, gulozlemy@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0001-9534-8680

THE OPINIONS OF THE SENIOR NURSING STUDENTS ON THE NURSING PROFESSION, ROLES, AND THE FUTURE OF NURSING

ABSTRACT

Objective; This descriptive research was carried out to determine the views of nursing senior students about the nursing profession, their roles and the future of the profession.

Material and Method: The study was conducted at a district vocational school of health in Aydın province, Turkey in the academic year 2018-2019 with 141 senior grade students of the Nursing Department. A questionnaire asking about the students' socio-demographic characteristics and their opinions on the nursing profession was used to collect data. The data were analyzed using numbers, percentage distribution and the chi-square test.

Results:. 19.9% of the participants reported that their ideal profession was nursing, 61.0% of them stated that they chose the nursing department by willingly. While 84.4% of the participants expressed concern about working life in the profession, 64.5% stated that they hoped that the working conditions would improve in the future. 66.0% of the participants stated that nursing is indispensable for personal and community health, 73.0% of them stated that it is a professional profession. Finally, 63.8% of the participants stated that the image of the nursing profession is bad in society, and 45.4% stated that their thoughts about nursing changed positively during nursing education.

Conclusion: It was determined in this study that a large proportion of students had chosen the profession willingly, that ease of finding a job was a factor in their choice, that they thought working conditions in the profession would improve in the future, and that their perceptions of the profession had changed for the better during the course of their professional training.

Keywords: Nursing Profession, Nursing Student, Profession Roles; Future of Nursing.

GİRİŞ

Hemşirelik, birey, aile ve toplumun sağlığını koruma, geliştirme, hastalık durumunda iyileştirme ve gerekli durumlarda rehabilite etme gibi önemli sorumlulukları bulunan, sağlık alanında iş gücünün büyük bir kısmını oluşturan ve örgütsel hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli rol üstlenen bir meslektir (Scully, 2015). Hemşireliği profesyonel statüye taşımada önemli ölçütlerden biri, mesleğin uygulayıcılarının istekli olmaları ve işlerini benimseyerek önemli görmeleridir (Can ve Hisar, 2019). Bu doğrultuda mesleğin saygınlığı, topluma verdiği hizmetin niteliği ile değerlendirilirken, hizmetin kalitesi ise uygulayıcıların mesleği nasıl algıladığından ve mesleğin geleceğine ilişkin düşüncelerinden etkilenmektedir (İnce ve Khorshid, 2015; Kocabaş ve Erdem, 2019). Mesleği iyi tanımama, roller ve sorumluluklara ilişkin eksik veya yanlış bilgi, mesleğin geleceğine ilişkin olumsuz bakış ve toplumun mesleğe ilişkin olumsuz algısı gibi faktörler iş yaşamında mutsuzluğa, doyumsuzluğa, tükenmişlik duygusunun artmasına ve meslekten ayrılmalara sebep olmaktadır (Kızgüt ve Ergöl, 2011).

Oysaki hemşirelik mesleğinin ilerlemesi, statüsünün yükseltilmesi için mesleğin tam anlamıyla anlaşılması ve benimsenerek uygulanması gerekmektedir (Andsoy vd., 2012).

Profesyonel mesleki kimlik kazandırmanın ilk ve temel adımları öğrencilik yıllarından başlamakta, ardından mesleki yaşamda geliştirilmektedir (Paula ve Karnick, 2014). Öğrenciler eğitim programında yer alan mesleki dersler ile kendi hemşirelik tanımlarını geliştirme ve hemşireliğe yönelik algılarını farklılaştırma eğilimi göstermektedirler (İnce ve Khorshid, 2015; Öner, 2016). Bu farklılaşma hemşirelik bakım kalitesini ve topluma sunulan hizmeti doğrudan etkilemektedir. Birçok çalışma, hemşirelik mesleğinin gerekli ve önemli bir meslek olduğunu vurgularken aynı zamanda hemşirelerde mesleğe bağlılığın zayıf olduğunu, hemşirelik mesleğini seçen öğrencilerin mesleği ve çalışma koşullarını bilmeden seçtiğini, öğrencilerin meslek ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını vurgulamaktadır (Tunç vd., 2010; Aktaş ve Gürkan, 2015). Benzer şekilde yapılan çalışmalarda, öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçerken “işsiz kalmama”, “üniversiteye yerleşebilme” gibi faktörleri göz önünde tutarak karar verdiği ve genellikle mesleğe ilişkin bilgilerinin olmadığı belirlenmiştir (Karadağ vd., 2015; Kalkım vd., 2015; Ergün ve Güzel, 2016; Bölükbaş, 2018). Yapılan araştırmalar, bu durumun kaçınılmaz bir sonucu olarak da özellikle genç hemşirelerin mesleklerini bırakma eğilimlerinin daha fazla olduğunu göstermektedir (Sarıtaş vd., 2014; Derin vd., 2017). Bu nedenle hemşirelik mesleğini yapacak kişilerin henüz öğrencilik yıllarında iken mesleğe karşı bakış açılarının belirlenmesi, bilinçlendirilmesi ve gelecekte mesleğin üyesi olarak çalışacak hemşirelerin istekli, mesleğini seven, bilinçli birer meslek üyesi haline getirilmesi sağlanmalıdır.

İnsan sağlığının korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde önemli rolleri olan hemşirelik mesleğini tercih eden öğrencilerin bu mesleği kendi kararlarıyla seçmesi, ileride mesleğini severek yapacak, otonomisi ve iş doyumunu yüksek, liderlik özellikleri gelişmiş, tükenmişlik düzeyi düşük bir sağlık bakım profesyonelinin yetişmesine öncülük edebilir (Pazarcıkcı ve Dilmen, 2019). Bu doğrultuda üniversite eğitimi gören gençlerin mesleği nasıl algıladıkları, hemşirelik mesleğine, rollerine ve mesleğin geleceğine ilişkin görüşlerinin bilinmesi hemşirelik mesleğinin geleceği açısından önem taşımaktadır. Ayrıca öğrencilerin mesleği seçme nedenlerini anlamak, mesleğe ve mesleğin geleceğine yönelik görüşlerini belirlemek, meslekte kalma ile ilgili stratejiler geliştirmeye ve mesleğin statüsünü daha üst seviyelere taşımaya yardımcı olacaktır. Tüm bunların bir sonucu olarak toplumun mesleğe ilişkin olumsuz algıları değişebilecek ve bakım kalitesi artacaktır. Bu nedenle, mesleğe yeni başlayacak olan hemşirelerin, mesleğe ilişkin algıları ile hemşireliğin rollerine ve geleceğine ilişkin görüşlerinin bilinmesi önemlidir. Tanımlayıcı nitelikteki bu araştırmanın amacı, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine, rollerine ve mesleğin geleceğine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

1. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın evreni, Aydın ilinde bir ilçe sağlık yüksekokulunda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında hemşirelik bölümünde öğrenim gören 180 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, tüm evren (N=180) araştırmaya dahil edilmiştir. Öğrencilerin araştırmaya katılım oranı evrenin %78,3'ünü oluşturmaktadır, (n=141). Çalışmanın örneklem sayısı % 99 güven aralığındadır (openepi open source calculator, version 3). Veriler, Ocak-Mart 2019 tarihleri arasında etik kurul izni (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulu, No:2018/047), araştırmanın yapılacağı kurumun yazılı izni ve öğrencilerin sözel izni alındıktan sonra yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Veri toplama aracı olarak, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan soru formu kullanılmıştır (Şirin vd., 2008; Tüfekçi ve Yıldız, 2009; Kızılgüt ve Ergöl, 2011). Soru formu, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile hemşirelik rolleri, hemşirelik mesleği ve geleceğine ilişkin görüşlerini sorgulayan 30 sorudan oluşmaktadır. Verilerin analizi, SPSS for Windows 22.0 istatistik paket programında sayı ve yüzde dağılımları ile ki kare analizi kullanılarak yapılmıştır.

2. BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Katılımcıların aile yapısı incelendiğinde; %66,0'ının aile gelir düzeyinin gidere denk olduğu, %41,8'inin annesinin ve %36,9'unun ise babasının ilköğretim mezunu olduğu, belirlenmiştir. İlaveten katılımcıların %19,9'u ailesinde hemşire bir yakınının bulunduğu ifade etmişlerdir (Tablo 1).

Katılımcıların hemşirelik mesleğini seçme ve mesleği sürdürme isteklerine ilişkin durumları incelendiğinde; katılımcıların %19,9'u üniversiteye başlamadan önce de idealindeki mesleğin hemşirelik olduğunu, %60,3'ü üniversiteye yerleştirme sınavına ilk girişte hemşirelik bölümünü kazandığını, %58,9'u öğrenci seçme ve yerleştirme sınavında hemşirelik bölümünü ilk üç sırada tercih ettiğini, %61,0'ı hemşirelik bölümünü isteyerek seçtiğini, %44,0'ü iş imkanı olduğu için hemşirelik mesleğini seçtiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %30,5'inin mezun olduktan sonra bir devlet hastanesinde klinik hemşiresi olarak çalışmak istediği belirlenmiştir (Tablo 2).

Katılımcılar hemşireliği, mesleki nitelikleri açısından çoğunlukla "kişi ve toplum sağlığı için vazgeçilmez bir meslektir" (%66,0), "sabır gerektiren bir meslektir" (%63,1), "çok yönlü iletişim gerektiren bir meslektir" (%61,7) şeklinde tanımlamışlardır. Katılımcıların %89,4'ünün

ifade ettiği hemşirelik rolü, hemşirenin bakım verici rolü olup öğrenciler hemşirelik rolleri arasında ikinci sırada eğitici (%81,6), üçüncü sırada ise tedavi edici rolüne (%68,1) yer vermişlerdir. Hemşirelerin görevleri açısından ele alındığında ise katılımcılar hemşirenin görevlerini, ilk üç sırada bakım verme (%89,4), hastanın yaşam bulgularını takip etme (%80,9), hastanın tedavisini yapma (%80,1) olarak belirtmişlerdir (Tablo 3).

Katılımcıların hemşirelik mesleği ve mesleğin geleceğine ilişkin görüşleri sorgulandığında; katılımcıların %73,0'ü hemşireliğin profesyonel bir meslek olduğunu ifade ederken %63,8'i mesleğin toplumdaki imajının kötü olduğunu, %45,4'ü lisans eğitimi sürecinde hemşirelik ile ilgili düşüncelerinin olumlu yönde değiştiğini, %85,1'i çalışma hayatına ilişkin endişeleri olduğunu ve %44,0'ü bu endişenin çalışma koşulları ile ilgili güçlüklerden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların %64,5'i gelecekte çalışma koşullarının iyileşmesini ümit ettiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4). İlâveten hemşirelik bölümünü tercih sırası ile mesleğin geleceğine ilişkin beklentiler kıyaslandığında hemşireliği ilk üç sırada tercih eden öğrencilerin gelecekte uzmanlıklara göre yetki ve sorumluluklar verilmesini ümit ettikleri belirlenmiştir (p<0,05).

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri (n=141)

Bireysel Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	71	50,4
Erkek	70	49,6
Eğitim Durumu		
Düz Lise/Anadolu Lisesi	118	83,7
Sağlık Meslek Lisesi	23	16,3
Annenin Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	15	10,6
Okur yazar	15	10,6
İlkokul	59	41,8
Ortaokul	35	24,8
Lise	12	8,5
Üniversite	5	3,5
Babanın Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	4	2,8
Okur yazar	8	5,7
İlkokul	52	36,9
Ortaokul	29	20,6
Lise	39	27,7
Üniversite	9	6,4
Aile Gelir Durumu		
Gelir giderden az	29	20,6
Gelir gidere denk	93	66,0
Gelir giderden az	19	13,5
Ailede Hemşire Bir Yakını Bulunma		
Evet	28	19,9
Hayır	113	80,1

Tablo 2: Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğini Seçme ve Mesleği Sürdürmeye İlişkin İfadeleri

Mesleği Seçme İle İlişkili İfadeler	n	%
Üniversiteye Başlamadan Önce İdealindeki Meslek		
Sağlık alanı dışındaki meslekler (öğretmen/akademisyen, mühendis, mimar, polis/asker, pilot, moda tasarımı, avukat)	58	41,2
Hemşirelik dışında sağlıkla ilgili diğer meslekler (doktor, eczacı, diyetisyen, fizyoterapist, diş hekimi, paramedik, veteriner, psikolog)	55	38,9
Hemşirelik	28	19,9
Hemşireliğin Üniversite Tercihlerindeki Sırası		
1-3	83	58,9
4-6	22	15,6
7-10	19	13,5
11-13	4	2,8
14-16	8	5,7
17 ve üzeri	5	3,5
Hemşirelik Bölümünü İsteyerek Seçme Durumu		
Evet	86	61,0
Hayır	55	39,0
Hemşirelik Mesleğini Seçme Nedeni		
İş imkanı olduğu için	62	44,0
Sevdiğim için	34	24,1
Puanım bu bölüme yettiği için	25	17,7
Ailem istediği için	14	9,9
Maaşı iyi olduğu için	6	4,3
Mesleği Sürdürmeye İlişkin İfadeler		
Mezun Olduktan Sonra Meslekte Alınmak İstenen Pozisyon		
Devlet hastanesinde klinik hemşiresi olmak istiyorum	43	30,5
Yüksek lisans/doktora yaparak akademisyen olmak istiyorum	42	29,8
Yüksek lisans yaparak yönetici hemşire olmak istiyorum	20	14,2
Hemşirelik yapmayacağım	14	9,9
Aile sağlığı merkezinde toplum sağlığı hemşiresi olmak istiyorum	7	5,0
Eğitim hemşiresi olmak istiyorum	6	4,3
Üniversite hastanesinde klinik hemşiresi olmak istiyorum	5	3,5
Yüksek lisans/formasyon ile sağlık meslek liselerinde öğretmen olmak istiyorum	4	2,8
Mezun Olunca Çalışmak İstenilen Birim*		
Acil servis	24	19,7
Yoğun bakım	25	19,7
Cerrahi klinikler	25	19,7
Dahili klinikler	24	18,8
Ameliyathane	24	18,8
Kadın doğum/çocuk servisi	4	3,3

*n=127

Tablo 3: Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğinin Nitelikleri, Roller ve Görevlerine İlişkin İfadeleri*

Hemşirelik Mesleğinin Nitelikleri İle İlişkili İfadeler	n	%
Hemşirelik kişi ve toplum sağlığı için vazgeçilmez bir meslektir	93	66,0
Hemşirelik sabır gerektiren bir meslektir	89	63,1
Hemşirelik çok yönlü iletişim gerektiren bir meslektir	87	61,7
Hemşireler sağlık ekibinin vazgeçilmez bir üyesidir	86	61,0
Hemşirelik beceriye dayanan bir meslektir	79	56,0
Hemşirelik bilime dayanan bir meslektir	78	55,3
Hemşirelik özveri gerektiren bir meslektir	77	54,6
Hemşireler hastalar ile en fazla zaman geçiren sağlık çalışanlarıdır	75	53,2
Hemşireler hastaların yol göstericisi/danışmanıdır	61	43,3
Hemşirelik yaratıcılık gerektiren bir meslektir	60	42,6
Hemşireler sosyal sorumluluklarının farkındadırlar	47	33,3
Hemşirelik Rollerine İlişkin İfadeler		
Bakım verici	126	89,4
Eğitici	115	81,6
Tedavi edici	96	68,1
Araştırmacı	93	66,0
Karar verici	74	52,5
Yönetici	68	48,2
İletişim ve eşgüdüm sağlayıcı	68	48,2
Rahatlatıcı	64	45,4
Danışman	61	43,3
Rehabilitasyon edici	60	42,6
Özerk ve sorumluluk sahibi	49	34,8
Kariyer geliştirici	42	29,8
Hasta savunucu	39	27,7
Hemşirenin Görevlerine İlişkin İfadeler		
Bakım verir	126	89,4
Yaşam bulguları takip eder	114	80,9
Tedavi yapar	113	80,1
Eğitim verir	98	69,5
Hastalara psikolojik destek verir	92	65,2
Anamnez alır	89	63,1
Danışmanlık yapar	88	62,4
Hastaya yardım eder	85	60,3
Fizik muayene yapar	75	53,2

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Hemşirelik Mesleği ve Mesleğin Geleceğine İlişkin Görüşleri

Hemşirelik Mesleğine İlişkin İfadeler	n	%
Hemşireliğin Profesyonel Bir Meslek Olma Durumu		
Evet	103	73,0
Hayır	17	12,1
Kararsızım	21	14,9
Lisans Eğitiminiz Süresince Hemşirelik İle İlgili Düşüncelerinizde Değişiklik Durumu		
Olumlu olarak değişti	64	45,4
Olumsuz olarak değişti	42	29,8
Değişim olmadı	35	24,8
Hemşirelik Mesleğinin Toplumumuzdaki İmajı		
İyi	32	22,7
Kötü	90	63,8
Fikrim yok	19	13,5
Mesleğin Geleceğine İlişkin Görüşler*		
Gelecekte Hemşirelik Mesleğinden Beklentiler		
Çalışma koşullarının iyileşmesi	91	64,5
Alanında uzman hemşirelerin yetişmesi	83	58,9
Ücretinin ve sosyal haklarının artması	72	51,1
Toplumda profesyonel bir meslek olarak kabul görmesi	64	45,4
Hemşirenin görev ve sorumluluklarının belirlenmesi	55	39,0
Uzmanlıklara göre yetki ve sorumluluklar verilmesi	51	36,2
Mezuniyet sonrası eğitimler verilmesi	42	29,8
Hemşirelik meslek odasının kurulması ve üye sayısının artması	33	23,4
Tüm hastanelerde hemşirelik hizmetleri müdürlüğünün olması	25	17,7
Gelecekte Hemşirelik Mesleğine Başladığınızda En Çok Endişe Duyulan Durum		
Çalışma koşullarına ilişkin güçlükler	62	44,0
Ekip üyeleri ile iletişim problemleri yaşamak	43	30,5
Hastaya zarar verme	34	24,1
Doyum alamama	30	21,3
Mesleğin sosyal statüsü ile ilgili olumsuzluklar yaşamak	30	21,3
Hasta/hasta yakını ile iletişim problemleri yaşamak	25	17,7
Endişe duymuyorum	21	14,9
Şiddete maruz kalma	10	7,1

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

3. TARTIŞMA

Hemşirelik, insan sağlığı ile ilgilenen ve profesyonellik gerektiren bir meslektir. Bu bakımdan mesleğin tercih edilmesinde bilinçli yaklaşımın olması, hemşirelik mesleğine ilişkin tercih nedenlerinin ve mesleğe ilişkin algıların olumlu olması ve mesleği seçen kişinin ilgi, istek ve yetenek gibi unsurları son derece önemlidir (İnce ve Khorshid, 2015; Ergün ve Güzel, 2016). Yapılan çalışmalarda aile, ailenin ekonomik durumu ve eğitim düzeyi, o meslekte çalışmış bir aile üyesinin varlığı, bireysel özellikler, öğrencinin yaşadığı yerin özellikleri, toplum yapısı, mesleğin getirdiği maddi kazanç, iş bulma kolaylığı, ülke politikası gibi faktörlerin meslek seçiminde etkili ve öncelikli faktörler olduğu ileri sürülmektedir (İnce ve Khorshid, 2015; Ergün ve Güzel, 2016; Atasoy ve Ermin, 2016; Bölükbaş, 2018). Çalışmamızda elde edilen bulgular doğrultusunda; hemşirelik mesleğinin çoğunlukla gelir düzeyi orta seviyede ve eğitim düzeyi

ilkokul olan ailelerdeki öğrenciler tarafından tercih edildiği dikkati çekmekle birlikte istatistiksel anlamlılık açısından bakıldığında ailenin eğitim düzeyi ve gelir düzeyinin öğrencilerin üniversite tercih sıraları üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu durum mesleğin toplum tarafından iş garantili ve iyi ücretli olan bir meslek olarak algılanmasının bir yansıması olabilir.

Atasoy ve Ermin'in (2016) çalışmalarında, hemşirelik öğrencilerinin %87,6'sı hemşirelik eğitiminde en çok memnun oldukları durumun "mezun olunca kolaylıkla iş bulma imkânının olması" olduğunu ifade etmişlerdir (Atasoy ve Ermin, 2016). Bölükbaş (2018), Karadağ ve arkadaşları (2015) da benzer şekilde çalışmalarında, iş bulma kolaylığı ve özel kurumlarda çalışma olanağı nedeniyle hemşirelik mesleğinin gün geçtikçe daha çok tercih edildiğini bildirmiştir (Karadağ vd., 2015; Bölükbaş, 2018). Araştırmamızda hemşirelik mesleğinin seçilmesinde literatür ile benzer şekilde iş bulma kolaylığına ilaveten mesleği sevmeye faktörü ön plana çıkmaktadır. Bu faktörler öğrencilerin mesleği isteyerek seçme oranlarını (%61) da arttırmıştır. Öğrencilerin bu ifadeleri ile uyumlu bir şekilde yarısından fazlasının üniversite sınavına ilk girişte hemşirelik bölümüne yerleşmeleri ve üniversite tercihleri arasında hemşireliğin ilk üçte yer alması beklendik bir bulgudur. Literatürde de benzer şekilde öğrencilerin mesleği isteyerek seçme oranları %50'nin üzerindedir (Yücel vd., 2011; Koç vd., 2014; Kalkım vd., 2015). İş bulma kolaylığının tercih nedenleri arasında ilk sıralarda yer alması, ülkede var olan genç nüfus işsizliğinin bir yansıması olmakla birlikte, hemşirelik mesleğinin özünü oluşturan insanı sevmeye ve yardım etmeye, yararlı olma gibi unsurlardan uzaklaşılması açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir.

Hemşirelik mesleğini tercih etmede etkili önemli diğer bir faktör de ailede aynı meslek üyelerinin varlığıdır. Ailede hemşire bir yakının olması mesleğin daha yakından tanınmasını sağlaması açısından etkilidir. Özdelikara ve arkadaşlarının (2016) araştırmasında hemşire bir yakını olan öğrencilerin hemşireliği tercih etme oranlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Özdelikara vd., 2016). Benzer şekilde Sis-Çelik ve arkadaşları (2013) yaptıkları çalışmada; hemşire yakını olan öğrencilerin %36'sının hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşündüğü saptanmıştır (Sis-Çelik vd., 2013). Çalışmamızda öğrencilerin %19,9'unun ailesinde bir hemşire olduğu belirlenmiştir. Ancak mesleğin tercihi ile ailede hemşire olma durumu arasında istatistiksel bir anlamlılık bulunmamıştır. Bu sonuç ailesinde hemşire olan öğrenci sayısının oldukça az olması nedeni ile olabilir.

Hemşirelik öğrencilerinin meslek yaşamında mesleğin gerektirdiği profesyonelliği uygulayabilmesi ve kaliteli sağlık hizmeti sunabilmesi için mesleğin kendine uygun olduğuna inanması gerekmektedir (Kalkım vd., 2015). Çalışmamızda öğrencilerin çok azı hemşirelik mesleğinin idealindeki meslek olduğunu bildirmiştir. Ayrıca öğrencilerin yarısından fazlası

(%57,5) mezun olduktan sonra farklı pozisyonlarda hemşire olarak görev yapmak istediğini bildirirse de bu oran oldukça düşüktür. Bununla birlikte yüksek lisans yapmak isteyen ve mesleğin eğitimcisi konumunda olmak istediğini bildiren öğrenci sayısı da azımsanmayacak (%29,8) derecededir. Lisansüstü eğitim almak isteyen öğrencilerin sayısının fazla olması mesleki gelişim ve profesyonelliğin desteklenmesi açısından olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. İlâveten çalışmamızda hemşire olmak istemediğini bildiren öğrenci oranı (%9,9) da oldukça düşüktür. Bu sonuçlar öğrencilerin mesleği sevmesinin bir göstergesi olması bakımından ve mesleğin geleceği açısından sevindiricidir. Azak ve arkadaşları (2018) çalışmalarında benzer şekilde öğrencilerin yarısından fazlasının mezuniyet sonrası hastanede çalışmak istediğini bildirmiştir (Azak vd., 2018). Yapılan bir çalışmada da öğrencilerin %58,5'inin mezuniyet sonrasında hemşire olarak çalışmayı planladığı belirlenmiştir (Atasoy ve Ermin, 2016). Benzer şekilde Yücel ve arkadaşlarının (2011) yapmış olduğu çalışmada da, öğrencilerin ilk tercihi hastanede hemşire olarak çalışma yönündedir (Yücel vd., 2011).

Hemşirelik mesleği kuşkusuz toplum için vazgeçilmez ve ileri iletişim becerisi gerektiren bir meslektir. Çalışmamızda öğrencilerin çoğunluğu mesleği vazgeçilmez, iletişim ve sabır gerektiren bir meslek olarak ifade etmişlerdir. Çalışmamızdan elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin hasta ile iletişim ve empatinin önemine dair farkındalık seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bununla birlikte araştırmalar öğrencilerin iletişim becerilerinin yetersiz olduğunu ve özellikle zor hasta olarak tanımlanan profildeki hastalara bakım vermede kriz yaşadıklarını öne sürmektedir (Acar ve Buldukoğlu, 2016; Türkmen vd., 2017).

Hemşirelik hizmetlerinin amacına ulaşabilmesi için hem meslek üyeleri hem de sağlık ekibinin diğer üyeleri tarafından rol ve işlevlerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu hemşirenin görevlerini sırasıyla; bakım verme, yaşam bulgularının takibi ve tedavi yapma olarak ifade etmişlerdir. Bu bulgulara paralel şekilde öğrencilerin çoğunluğu hemşirelik rollerini de sırasıyla bakım verici, eğitici ve tedavi edici olarak ifade etmiştir. Hemşirelik görevlerinden farklı olarak hemşirelik rolleri arasında ifade edilen eğitici rolünün ön plana çıkması, geçmiş yıllara kıyasla öğrencilerin sağlığı koruma ve yükseltmeye yönelik modern hemşirelik rollerindeki farkındalıklarının arttığı söylenebilir. Kızgüt ve Ergöl (2011) çalışmalarında öğrenciler benzer şekilde hemşirenin rollerini ilk üç sırada bakım verici, eğitici ve tedavi edici olarak ifade etmişlerdir (Kızgüt ve Ergöl, 2011). Atasoy ve Ermin (2016)'in çalışmalarında da öğrenciler, hemşirenin öncelikli görevinin hasta bakmak ve hekim tarafından istem edilen tedaviyi yapmak olduğunu ifade etmişlerdir (Atasoy ve Ermin, 2016). Tunç ve arkadaşları (2010) ise çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin %69,8'inin hemşirelik mesleğini "hastalara bakma ve onlara yardım etme" olarak tanımladığını ifade etmiştir (Tunç vd., 2010).

Mesleki benlik saygısı, bireyin mesleği değerli ve önemli görmesi açısından önemli bir etken olup bireyin çalıştığı mesleğe uyum sağlaması ve o işten doyum alması, verimli olabilmesini sağlayan faktörler arasında yer almaktadır (Civci ve Şener, 2012). Mesleğin toplumdaki imajı mesleki benlik saygısı üzerinde etkili bir faktördür. Ayrıca hemşirelik mesleğine başlama, mesleği sürdürme ve geliştirmede verilen karar hemşirelerin mesleki imajlarını algılamaları sonucunda ortaya çıkmaktadır (Emeghebo, 2012). Hemşirelik mesleğini seçen öğrenciler toplumun hemşireliğe bakışından etkilenmiş olarak eğitime başlar (Kızıgüt ve Ergöl, 2011). Yapılan çalışmalar toplumun hemşirelik hakkındaki görüşlerinin öğrencilerin meslek algılayışını olumsuz etkilediğini bildirmektedir (Kahraman vd., 2015; Ünver vd., 2016). Nitekim çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlası mesleğin toplum imajının kötü olduğunu ifade ederken mezuniyet sonrasında hemşirelik yapmak istemediğini ifade eden 14 öğrenciden 11'i mesleğin toplumdaki imajını "kötü" olarak nitelendirmiş ve mesleği sürdürme isteği ile toplum imajı arasında istatistiksel bir anlam olduğu belirlenmiştir ($p<0,005$). Bununla birlikte araştırmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu hemşireliği profesyonel bir meslek olarak ifade etmiştir. Sağlık meslek lisesi son sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da öğrencilerin %68'i hemşirelik mesleğini profesyonel bir meslek olarak bulduğunu ifade etmiştir (Dikeç vd., 2017).

Eğitim süreci, öğrencinin mesleği algılayışını etkileyebilmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarının öğrenim gördüğü sınıflara göre değişimini inceleyen ileriye yönelik bir araştırmada, öğrencilerin meslek algılarının ilk sınıfta hemşireliğe yerleşmiş alturistik inançlara odaklı olduğu; son sınıfta ise mesleğin kuramsal, medikal ve teknik bakışına doğru algının değişim gösterdiği belirlenmiştir (Safadi vd., 2011). Çalışmamızda öğrencilerin yaklaşık yarısı lisans eğitiminin hemşirelik ile ilgili görüşlerinde olumlu değişikliğe neden olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin %29,8'inin görüşlerinde olumsuz değişiklik olduğunu, %24,8'inin ise değişiklik olmadığını ifade etmesi düşündürücüdür. Benzer şekilde Atasoy ve Ermin (2016)'in çalışmalarında, öğrencilerin %66,7'sinde lisans eğitiminin mesleki algıyı olumlu yönde, %20,0'si ise olumsuz yönde değiştirdiğini ifade etmişlerdir (Atasoy ve Ermin, 2016). Bu sonuçlar, öğrencilerin mesleki rehberliğe gereksinim duyduklarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Son yıllarda hemşirelik bölümlerine fazla sayıda öğrenci alınması hemşire adaylarının gelecekte mesleğin konumu ve çalışma koşulları ile ilgili kaygılar yaşamasına neden olmaktadır. Çalışmamızda öğrencilerin yaklaşık yarısı mesleğin çalışma koşulları hakkında endişeli olduğunu bildirirken yarısından fazlası koşulların iyileşeceğini ümit ettiklerini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Karadağ ve arkadaşları (2015) çalışmalarında öğrencilerin %44,1'inin mesleğin geleceği ile ilgili endişe duyduklarını belirtmiştir (Karadağ vd., 2015).

Nazik ve Aslan (2014)'ın çalışmalarında, öğrencilerin %84.3'ü çalışma koşullarının kötü ve zor olduğunu, %82.7'si gelecekte hemşirelerin görev ve sorumluluklarının belirleneceğini, %68.6'sı çalışma koşullarının iyileşeceğini beklediklerini; ifade etmiştir (Nazik ve Aslan, 2014). Yalçın ve Açıköz'ün (2014) son sınıf ebelik ve hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada öğrencilerin gelecekle ilgili duygular ve beklentiler bakımından umutlu oldukları belirlenmiştir (Yalçın ve Açıköz, 2014).

SONUÇ

Çalışmamızdan elde edilen bulgular doğrultusunda; öğrencilerin hemşirelik mesleğini toplum için vazgeçilmez ancak iletişim becerisi ve sabır gerektiren bir meslek olarak algıladıkları, hemşirenin tıbbi ve teknik rolleri ile birlikte sağlığı koruma ve yükseltmeye yönelik rollerinin önemini de farkında oldukları, gelecekte mesleğin çalışma koşullarının değişeceğini ümit ettikleri sonucuna varılmıştır.

Kaynaklar

- Acar, G. ve Buldukoğlu, K. (2016). Öğrencilerin hastalarla iletişimde karşılaştıkları güçlükler ve zor hasta algıları. *Journal of Psychiatric Nursing*, 7(1), 7-12.
- Aktaş, H. veGürkan, GÇ. (2015). İş-aile ve aile-iş çatışması ile bireysel performans etkileşiminde mesleki bağlılığın aracı rolü: Hemşireler üzerinde bir araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 16(2), 139-154.
- Andsoy, II., Güngör, T. ve Bayburtluoğlu, T. (2012). Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği tercih etme nedenleri ve mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 124-130.
- Atasoy, I. ve Ermin, C. (2016). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin mesleklerine bakış açısının incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 83-91.
- Azak, A., Tamer, A., Savaş, B. (2018). Y kuşağı hemşirelik öğrencilerinin klinik çalışma ortamından beklentileri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 21-27.
- Bölükbaş, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 10-17.
- Can, R. ve Hisar, KM. (2019). Hemşirelerin profesyonellik davranışları ve tükenmişlik düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-9.
- Civci, H. ve Şener, E. (2012). Hemşire adaylarının mesleki güdülenme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *DEUHYO ED*, 5(4), 142-149.
- Derin, N., Şimşek, IN. ve Yayan, H. (2017). Hemşirelerde mesleki bağlılığın mesleki prestijle açıklanması. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(3), 24-37.

Dikeç, G., Karakurt, S., Bayram, A., Zeybek, B. ve Dağı, D. (2017). Sağlık meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin düşünceleri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 4(3), 127-135.

Emeghebo, L. (2012). The image of nursing as perceived by nurses. *Nurse Educ Today*, 32(6), 49-53.

Ergün, G., Güzel, A. (2016). Sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü ilk ve son sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1271-1284.

İnce, S. ve Khorshid, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 18(3), 163-171.

Kahraman, AB., Tunçdemir, NO. ve Özcan, A. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında hemşirelik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin mesleğe yönelik algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 108-144.

Kalkım, A., Sağkal, MT., Uğurlu, E. ve Gülcan, E. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen değişkenlerin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 4, 41-60.

Karadağ, G., Pekmezci, S. ve Sapçı, E. (2015). Thought and expectations of nursing students through education and professional. *Gaziantep Med J*, 25(1), 26-31.

Kızıgüt, S. ve Ergöl, Ş. (2011). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği algılayışı hemşirelik rollerine ve hemşireliğin geleceğine bakışı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(2), 10-15.

Kocabaş, D. ve Erdem, R. (2019). Hemşirelik mesleğine yönelik kalıp yargılar üzerine bir derleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(25), 650-657.

Koç, S., Bardak, A., Yılmaz, K. (2014). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin iş yerinden beklentilerinin belirlenmesi. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11(3), 43-50.

Nazik, E. ve Arslan, S. (2014). Hemşirelik mesleğinin geleceği: öğrencilerin beklentileri. *Bozok Tıp Dergisi*, 4(1), 33-40.

Öner, AH. (2016). Socialization process and development of professional identity in nursing education. *Adnan Menderes Univ. J. Educ. Sci*, 7(2), 55-62.

Özdelikara, A., Ağaçdiken, S. ve Aydın, E. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *ACU Sağlık Bil Derg*, (2), 83-88.

Paula, M., Karnick, RN. (2014). The elusive profession called. Nursing. *Nursing Science Quarterly*, 27(4), 292-293.

Pazarcıkçı, F. ve Dilmen, B. (2019). Hemşirelik eğitimine yeni başlayan öğrencilerin meslek seçimini etkileyen faktörler ile boyun eğici davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(25), 599-611.

Safadi, RR., Saleh, MYN., Nassar, OS., Amre, HM., Froelicher, ES. (2011). Nursing students' perceptions of nursing: a descriptive study of four cohorts. *Int Nurs Rev*, 58(4), 420-427.

Sarıtaş, SÇ., Derin, N. ve Sarıtaş, S. (2014). Hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının meslekte kalma niyeti üzerine etkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, (29), 29-32.

Scully, NJ. (2015). Leadership in nursing: The importance of recognising inherent values and attributes to secure a positive future for the profession. *Collegian*, 22(4), 439-44.

Sis, ÇA., Pasinlioğlu, T., Kocabeyoğlu, T. ve Çetin, S. (2013). Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 147-153.

JPH, APRIL 2020, 5(1):43-56

Şirin, A., Öztürk, R., Bezci, G., Çakar, G. ve Çoban, A. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve mesleği uygulamaya yönelik görüşleri. *Dirim Tıp Gazetesi*, 83, 69-75.

Tunç, ÇG., Akansel, N., Özdemir, A. (2010). Hemşirelik ve sağlık memurluğu öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(1), 24-31.

Tüfekçi, FG. ve Yıldız, A. (2009). Öğrencilerin hemşireliği tercih etme gerekçeleri ve gelecekleri ile ilgili görüşleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 31-37.

Türkmen, S., Bayraktar, T. ve Arslan, G. (2017). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin zor hasta algısı ve iletişim becerilerinin belirlenmesi. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 27-38.

Ünver, S., Avcıbaşı, İM., Özkan, ZK. ve Motör, D. (2016). Hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrencilerin sosyal çevrelerinde yaşadıkları sorunlar. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 1636-1648.

Yalçın, S., Açıkgöz, İ. (2014). Sağlık Bilimleri Fakültesi son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 259-270.

Yücel, ÇŞ., Güler, KE., Eşer, İ., Khorshid, L. (2011). İki farklı eğitim sistemiyle öğrenim gören hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılama durumlarının karşılaştırılması. *Ege Üniversitesi HYO Dergisi*, 27(3), 1-8.